

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ЗАТВЕРДЖЕНО
ННІ лісового і садово-паркового
господарства НУБіП України
“11” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

з дисципліни **«Екоадаптаційне відтворення лісів»**

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н4 «Лісове господарство»

Освітня програма «Лісове господарство»

ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробники: **Маурер В.М.**, професор кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій, кандидат сільськогосподарських наук, професор, **Кайдик О.Ю.**, доцент кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Київ – 2026 р.

Мета, об'єкти та програма навчальної практики

На сьогодні у царині відтворення лісів, накопичено низку питань, які потребують виваженої наукової переоцінки. Це стосується особливостей відтворення штучних і природних лісових ценозів, їх початкової густоти та генезису, способів і технологій доглядових та лісовідновних рубок, проведення заходів з регулювання «корисних» і «шкідливих» чинників та організмів, використання для відтворення лісів інтродуцентів тощо. Зменшення напруження та зняття низки проблемних питань, що стосуються лісовідновлення, лісорозведення та лісової рекультивації можна досягнути за рахунок більш широкого впровадження у лісогосподарську практику екоадаптаційного підходу до відтворення лісів. Однією з головних стратегічних цілей якого є створення та формування біологічно стійких, екологічно стабільних, комплексно продуктивних насаджень максимально подібних за складом, формою і структурою до лісостанів корінних типів лісу. Досягнення зазначеної мети можливе за умови наближення особливостей їх появи та розвитку до генезису природних лісових фітоценозів, який більше, ніж інші забезпечує формування насаджень з більшою здатністю до самовідновлення, самозахисту, саморегуляції на різних етапах розвитку і, тим самим, визначає їх тривале продуктивне функціонування.

Навчальна практика з дисципліни «Екоадаптаційне відтворення лісів» дає змогу студентам ознайомитися з головними засадами практичної реалізації одного з найбільш актуального для сьогодення екоадаптаційного підходу до лісовідновлення і лісорозведення та втілення його основних положень у практику лісового господарства з метою підвищення біологічної стійкості відтворюваних лісостанів та унеможливлення їх деградації у майбутньому.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового та мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК 6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед населення для формування в них екологічного мислення, свідомості та відповідальності за стан довкілля.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 2. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері лісового господарства.

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток;

визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

РН 8. Розробляти та вдосконалювати технологічні і виробничі процеси, впроваджувати сучасні цифрові технології.

РН 9. Визначати критерії ефективності та обирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від зовнішніх та внутрішніх умов;

РН 10. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань лісового господарства та дотичних проблем до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

РН 11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

Об'єктами практики слугують: лісокультурні площі і науково-дослідні насадження кафедри у лісовому фонді ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» та інших установ, діяльність яких пов'язана з апробацією і запровадженням у лісогосподарську практику передових технологій відтворення лісів.

Базовими програмними завданнями навчальної практики є такі:

1. Лісівнича та екологічна оцінка різних підходів до відтворення лісів на прикладі природного поновлення і лісових культур сосни та плантацій тополь;
2. Лісівнича та екологічна характеристика окремих етапів генезису деревостанів корінних типів лісу та фаз розвитку штучних насаджень;
3. Еколого-лісівниче значення походження насіння. Дослідження стану і росту еколого-географічних культур сосни звичайної;
4. Лісівничий потенціал заліснюваних земель та лісівничо-екологічні особливості його використання. Оцінка лісівничого потенціалу ділянок різних категорій лісовідтворювального фонду (стиглих насаджень, зрубів, перелогів);
5. Лісівнича та екологічна оцінка різних способів підготовки зрубів до заліснення за результатами дослідження стану і росту культур сосни на очищених і неочищених від пнів зрубках;
6. Лісівнича та екологічна оцінка лісівничих і лісокультурних заходів сприяння природному поновленню сосни звичайної;
7. Лісівнича та екологічна оцінка природного поновлення сосни звичайної і різних підходів лісівничого догляду за ним.

Програмні завдання, об'єкти практики та бюджет часу на їх виконання:

Програмні завдання	Об'єкт практики / кількість годин
1.Набуття практичних навичок еколого-лісівничої оцінки природних і штучних насаджень та різних підходів до відтворення лісів	Наукові об'єкти кафедри і лісові насадження ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» / 5 год.
2.Оцінка еколого-лісівничого значення географічного походження насіння за станом і ростом кліматипів сосни звичайної еколого-географічних культур в умовах свіжого субору Київського Полісся	Еколого-географічні культури сосни кафедри у ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» / 5 год.
3.Лісівнича та екологічна оцінка різних способів підготовки зрубів до заліснення за станом і ростом культур сосни звичайної на очищених і неочищених від пнів площах лісовідтворювального фонду	Культури сосни на очищених і неочищених від пнів зрубках кафедри та ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» / 5 год.
4. Використання екоадаптаційної класифікації лісовідтворювального фонду для визначення підходів до заліснення різних категорій ділянок залежно від їх екосистемних особливостей та лісівничого потенціалу	Площі лісовідтворювального фонду ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» на поточний і наступний рік / 5 год.
5. Визначення ефективності лісівничих та лісокультурних заходів сприяння появі самосіву і збереженню сходів сосни звичайної та проведення еколого-лісівничої оцінка стану і росту її природного поновлення за різних підходів лісівничого догляду за ним	Науковий об'єкт кафедри «Природне поновлення сосни звичайної» в умовах свіжого сугроду ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» / 5 год.

Загальні відомості щодо організації практики

Навчальний рік – 2026/2027

ННІ – лісового і садово-паркового господарства

Освітній ступінь «Магістр»

Курс – 1;

Тривалість практики – 30 годин (5 днів);

Форма контролю – щоденник-звіт, залік.

Загальне керівництво практикою: від НУБіП України – зав. кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій А.П. Пінчук, від ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» – заст. директора О.М. Мельник.

Керівництво навчальною практикою студентів на об'єктах практики здійснює професор В.М. Маурер, доц. О.Ю. Кайдик

Тривалість робочого дня практики – 5 годин (з 8³⁰ до 13³⁰ без перерви).

Збір студентів для поїздок на практику у ВП НУБіП України «Боярська ЛДС» – о 8³⁰ біля 1 навчального корпусу НУБіП України

Навчально-методичне забезпечення практики

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Екоадаптаційне відтворення лісів» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn) – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1329>

2. Маурер В. М., Кайдик О. Ю., Пінчук А. П. Екоадаптаційне відтворення лісів. Робоча програма та методичні поради до виконання фахових завдань навчальної практики студентами магістратури зі спеціальності 205 «Лісове господарство» вибіркового блоку професійного спрямування «Відтворення лісів та лісові меліорації». Київ : РВЦ НУБіП України, 2022. 71 с.

3. Маурер В. М., Кайдик О. Ю. Екоадаптаційне відтворення лісів : навч. посіб. Київ : РВЦ НУБіП України, 2016. 220 с.